

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Університет Вітовта Великого, Литва

Університет Сент-Клауд, штат Мінесота, США

Національний ботанічний сад (Інститут) ім. Александру Чьуботару, Молдова

Луганський природний заповідник НАН України, Україна

Національний природний парк «Кремінські ліси», Україна

**ПРИРОДНИЧІ НАУКИ:
ПРОЄКТИ, ДОСЛІДЖЕННЯ,
ПЕРСПЕКТИВИ**

**II Міжнародна науково-практична конференція
Старобільськ, Україна, 21-22. XII. 2021 р.**

**ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ
ПРОЕКТЫ, ИССЛЕДОВАНИЯ,
ПЕРСПЕКТИВЫ**

**II Международная научно-практическая конференция
Старобельск, Украина, 21-22. XII. 2021 г.**

**NATURAL SCIENCES:
PROJECTS, RESEARCH,
PROSPECTS**

**II International Scientific-Practical Conference
Starobilsk, Ukraine, December 21-22, 2021**

Старобільськ / Старобельск / Starobilsk – 2021

Комісова Т. Є.¹, Коваленко Л. П.², Медвідь О. О.³

¹ кандидат біологічних наук, доцент, професорка кафедри анатомії і фізіології людини ім. д.м.н., проф. Я.Р.Синельникова, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна, tatyana.komisova@gmail.com

² ст. викладачка кафедри анатомії і фізіології людини ім. д.м.н., проф. Я.Р.Синельникова, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, м. Харків, Україна,

³ здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди, м. Харків, Україна

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ З ПАТОЛОГІЄЮ ХРЕБТА

Відомо, що сколіоз є складним захворюванням кісткової системи, при якому зміни в кістязку хребта ведуть до спотворення статури та серйозних порушень у діяльності різних органів і систем). Саме в підлітковому віці виникають передумови для розвитку функціональних розладів з боку багатьох систем організму, що можуть стати причиною хронічних захворювань у дорослому віці (Уська, 2015).

Підлітки характеризуються нестабільністю вегетативної регуляції діяльності серцево-судинної системи, а сколіотична хвороба погіршує її лабільність. Дослідниками встановлено факт розвитку порушень і з боку серцево-судинної й дихальної систем у дітей зі сколіозом навіть на початкових стадіях (I–II ступенів) (Аннушак, 2015).

Деформації хребта у фронтальній площині в дітей – найбільш поширена патологія опорно-рухового апарату. Серед школярів ті чи інші порушення постави мають 73,5 % дітей. Привертає увагу пізня діагностика цієї патології: у 51,3 % дітей уперше виявляють зміни хребта у віці 12–13 років, у тому числі 11,2 % – сколіози. При цьому від 5,0 до 12,0 % дітей зі сколіозами стають інвалідами в підлітковому віці (Герасименко, 2006). За останні 10 років у регіонах із переважаючим міським населенням кількість хворих із порушеннями постави збільшилась у п'ять разів, а хворих, котрі підлягають лікуванню та направляються в спеціалізовані заклади, – майже 10 тис. осіб (Клименко, 2008).

Тому актуальним є дослідження впливу порушення постави на стан серцево-судинної системи в учнів 6-9-х класів та виявлення динаміки функціональних показників.

Дослідження проведено у вересні-жовтні 2020 року серед учнів 6-9-х класів комунального закладу «Великопроходівський ліцей» Дергачівської міської ради Харківської області. Було обстежено 52 учні віком 11-15 років: 25 хлопців та 27 дівчат.

Оцінку стану постави здійснювали за соматоскопічними показниками; для визначення функціональних можливостей серцево-судинної системи проводили пробу Руф'є та визначали індекс Робінсона (Комісова, 2021).

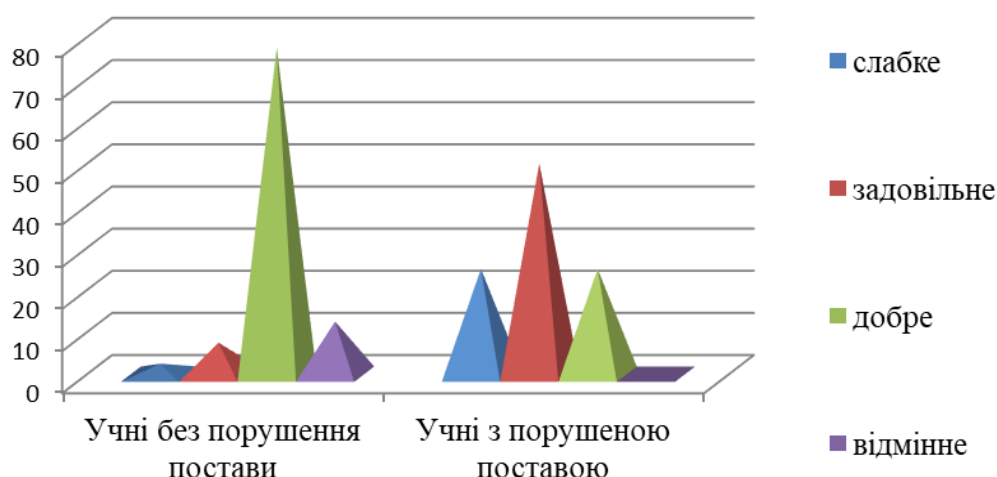
За даними медичного огляду порушення постави (сколіоз I ступеня) виявлено у 12 учнів 6-9-х класів (22,6 %), при цьому встановлено, що 48,7 % учнів (27 осіб) не відвідують спортивних секцій та гуртків, та не приділяють щоденно достатньо часу фізичним вправам. Можливо, це стало головною причиною такої кількості дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Адже ріст кісток залежить від роботи м'язів і здійснюється при достатньому рівні фізичних навантажень.

За даними обстеження сколіоз I ступеня був виявлений у 7 хлопчиків та у 5 дівчат, що становить 10 % та 14 % відповідно, хоча за даними деяких авторів на сколіотичну хворобу частіше хворіють дівчатка, ніж хлопчики, приблизно у співвідношенні 2,6 : 1 (Мурад Алі Шрім, 1999).

За результатами проведення проби Руф'є з'ясовано, що у стані спокою перед виконанням фізичного навантаження ЧСС за 15 с (P₁) у здорових дітей і дітей з порушеною

поставою майже не розрізнялася. Проте, слід зазначити, що після виконання 30 присідань в учнів зі сколіозом відмічалось статистично значиме збільшення пульсу, як за перші 15 с першої хвилини відновлення (P_2), на 26,4 % ($p < 0,05$), так і за останні 15 с першої хвилини відновлення (P_3) на 27,3 %, ($p < 0,05$). Отже, ЧСС після навантаження збільшилася у здорових учнів на 30% від початкового рівня, у дітей з порушеною поставою – на 37,5 %. Відновлення ЧСС також швидше відбувалось у групі здорових дітей: на кінець першої хвилини відпочинку у них ЧСС відновилося на 90 %, а у дітей з порушеною поставою – на 83 %.

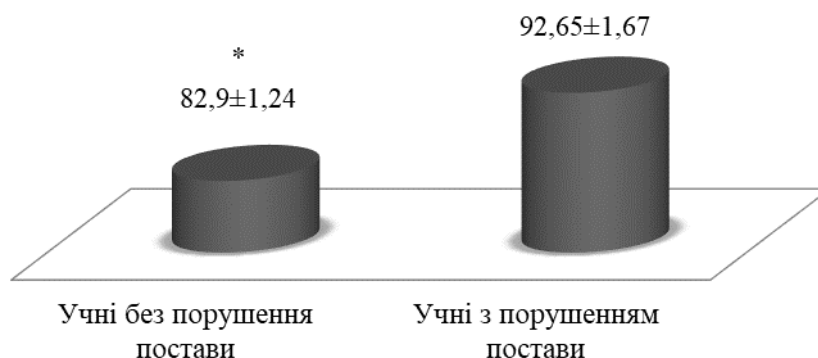
Показники проби Руф'є у більшості здорових дітей відповідали доброму стану серця – 77,5 %, у 12,5 % учнів – відмінному у 7,5 % – задовільному, у 2,5 % – слабкому. Серед дітей з порушеною поставою серце відповідає задовільному стану у 50 % учнів, слабкому – у 25 %, доброму – у 25% досліджених, учнів з відмінним станом серця не відмічалось (рис. 1).

Рис.1. Розподіл учнів за показниками індексу Руф'є.

Стан резервів серцево-судинної системи учнів, який є критерієм енергопотенціалу і характеризує систолічну роботу серця, оцінено за показниками індексу Робінсона: чим нижчий показник індексу у стані спокою, тим вищі аеробні можливості серцево-судинної системи та рівень здоров'я.

У групі учнів без порушень постави рівень фізичного здоров'я за індексом відповідав середнім значенням – «доброму» рівню. Серед дітей зі сколіозом I ступеня величина індексу Робінсона була статистично значимо більша на 10,5 % ($p < 0,05$) (рис. 2).

Рис. 2. Показники індексу Робінсона.

Отримані дані свідчать, що серцево-судинна система здорових учнів працює більш економно і ефективно та краще адаптована до стандартного фізичного навантаження. Учні з сколіозом І ступеня характерна нижча функціональна здатність серцевого м'язу. Таким чином, функціональний стан дітей 11-15 років зі сколіотичною деформацією хребта І ступеня характеризується порушенням функціонування серцево-судинної системи, що імовірно обумовлено дещо підвищеним тонусом нервових центрів симпатичного відділу автономної нервової системи.

Результати дослідження доповнюють та підтверджують дані фундаментальних наукових робіт вітчизняних і зарубіжних учених, які займалися проблемою формування рівня здоров'я дітей із деформаціями хребта. Узагальнення робіт вітчизняних та зарубіжних науковців доводить, що сколіотична деформація хребта і її наслідки в дітей різних вікових груп є питанням, що вимагає подальшого вивчення. Імовірно, остаточний вплив цієї патології на формування фізичних і функціональних характеристик може бути доведений з урахуванням комплексних підходів до вивчення цієї патології та збільшення кількості обстежуваних дітей.

Список використаної літератури

1. Комісова Т. Є., Коваленко Л. П., Сакали А. Ю. Сучасні методи фізичної реабілітації підлітків зі сколіозом. *Педагогіка здоров'я* : зб. наук. пр. VI Всеукр. наук.-практ. конф. ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2016. С. 553–556. **2. Уська В.Р.** Особливості комплексної програми фізичної реабілітації сколіозу в дітей дошкільного віку в умовах поліклініки. *Здоров'я ребенка*. 2015. № 4. С. 74–77. **3. Аннушак О.** Характеристика фізичного розвитку та функціонального стану дітей молодшого шкільного віку зі сколіотичною деформацією хребта І–ІІ ступенів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : збірник наукових праць. 2015. № 3 (31). С. 104–108. **4. Герасименко В. В.,** Колісник П. Ф. Соматометрична програмна оцінка змін при порушеній поставі та сколіозах першого і другого ступенів, розробка методів їх ефективної корекції. *Вісник Вінницького національного медичного університету*. 2006. № 10 (2). С. 330–331. **5. Клименко Ю. С.** Фізична реабілітація дітей зі сколіотичними вадами хребта. *Загальна патологія та патологічна фізіологія*. 2008. № 1. С. 30–33. **6. Мурад Алі Шрім.** Вплив кінезітерапії на серцево-судинну систему та функціональні можливості опорно-рухового апарату дітей зі сколіотичною хворобою: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Київ, 1999 р. 19 с. **7. Комісова Т. Є.,** Мамотенко А. В., Коваленко Л. П., Іонов І. А., Катеринич О.О., Сахацький Г. І. Вікова анатомія та фізіологія людини: навчальний посібник. Харків : ФОП Петров В.В., 2021. 115 с.

Мамотенко А.В.¹, Комісова Т.Є.², Онищенко Т.В.³

¹ст. викладачка кафедри анатомії і фізіології людини Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна, allamamotenko@gmail.com

²кандидат біологічних наук, професорка кафедри анатомії і фізіології людини ім. д.м.н.,
проф. Я. Р. Синельникова Харківського національного педагогічного
університету ім. Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна,

³здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

**ХАРАКТЕРИСТИКА КАРДІОРЕСПІРАТОРНОЇ СИСТЕМИ
В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ УПРОДОВЖ НАВЧАЛЬНОГО РОКУ**

Медицина в умовах сучасності
Медицина в условиях современности

Божко І. П., Кучеренко О. О., Силкіна К. В. ВІЛ-інфекція – виліковна чи ні?	184
Гавазюк М. С., Пагіря К. А., Силкіна К. В. Актуальність ацетонемічного синдрому у дітей	185
Дуднік В. А., Кашкарова Д. О., Силкіна К. В. Функціональна диспепсія та її розповсюдженість у студентів факультету природничих наук	186
Zaichko N. V., Ostrenyuk R. S., Shtatko O. I., Filchukov D. O. Effect of Calcythyrol on Biochemical and Immunological changes in the Cardiovascular system under experimental Hyperhomocysteinemia	188
Климочкина Е. М. Особенности пролиферации МСК при изменении активности K^{+}_{ATP} -зависимых каналов	189
Комісова Т. Є., Коваленко Л. П., Медвідь О. О. Функціональний стан серцево-судинної системи у дітей з патологією хребта	191
Мамотенко А. В., Комісова Т. Є., Онищенко Т. В. Характеристика кардіореспіраторної системи в учнів старших класів упродовж навчального року .	193
Олейник Е. А., Можаяева О. С. Физическая терапия женщин репродуктивного возраста с избыточной массой тела	198
Прасолова О. П. Щеплення від поліомієліту – єдиний оберіг	201
Прасолова О. П. Профілактика кору	203
Силкіна К. В. Роль вірусу папіломи людини в розвитку раку шийки матки	205